

Samenwerkingsregeling Bestrijding Kustverontreiniging RWS-diensten

Rijkswaterstaat Noordzee

Samenwerkingsregeling Bestrijding Kustverontreiniging RWS-diensten

Mei 2007

Colofon

Uitgegeven door

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Rijkswaterstaat Noordzee
Postbus 5807
2280 HV Rijswijk

Informatie

J. Huisman
Telefoon: 070 - 33 66 631
Fax: 070 - 39 51 724

Opmaak

Ben Verbaan

Status

Concept, versienummer: 2.1

25 mei 2007

Samenvatting procedurestappen 5

- 1 Grondslag en doel van de regeling 7**
 - 1.1 Inleiding 7
 - 1.2 Hoe deze regeling te lezen 7
 - 1.3 Grondslag 8
 - 1.4 Doel van de regeling 8
 - 1.5 Wanneer is de regeling van toepassing 9
 - 1.6 Verontreiniging door olie 9
 - 1.7 Verontreiniging door een andere stof 10
 - 1.8 Aangespoelde grote vissen 10
 - 1.9 Afweging bij van kracht verklaren 10
 - 1.10 Munitie op het strand 11
- 2 Werkingsgebied van de regeling 13**
- 3 Verantwoordelijkheden en taakverdeling 15**
 - 3.1 Noordzee 15
 - 3.2 De Regionale dienst van Rijkswaterstaat 16
 - 3.3 Omgekeerde verantwoordelijkheid 16
- 4 Melding en verificatie 17**
 - 4.1 Melding 17
 - 4.1.1 De operationele lijn 17
 - 4.1.2 De bestuurlijke lijn 17
 - 4.2 Verificatie 17
 - 4.2.1 Dreigende aanspoeling 17
 - 4.2.2 Reeds aangespoeld 17
 - 4.3 Monsterneming 18
- 5 Methodiek vaststelling hoeveelheid verontreiniging 21**
 - 5.1 Methodiek bepalen hoeveelheid olie 21
 - 5.2 Andere verontreiniging 21
- 6 Opruiming 23**
 - 6.1 De opruiming van een olieverontreiniging 23
 - 6.1.1 Schriftelijke opdracht van DNZ 23
 - 6.2 Beschikbaar materieel voor het opruimen van olie verontreiniging op het strand 24
 - 6.2.1 Strandcontainers 24
 - 6.2.2 Technische uitvoering 24
 - 6.3 Opslag en verwerking 24
 - 6.4 Bijkomende maatregelen 25
 - 6.4.1 Verwachting dat olie van zee komt aanspoelen 25
 - 6.4.2 Beschermende maatregelen 25
 - 6.4.3 Tij wachten 26
 - 6.4.4 Plaatsen van waarschuwingsborden 26

6.5	Olieslachtoffers	26
6.6	Opruiming van verontreiniging door andere stoffen	27
7	Financiële afhandeling	29
8	Aangespoelde grote vissen (walvisachtige)	31
8.1	Risico's	31
8.2	Aanpak	31
8.3	Contacten	31
8.4	Levende zeezoogdieren	31
8.5	Destructiebedrijf	32
Bijlage 1. Calamiteitenplan Voordelta 33		
9.1	Gebiedafbakening	33
9.2	Kenmerken van het gebied	33
9.3	Gebruikers in de Voordelta	33
9.4	Biologische en ecologische typering	33
9.5	Verontreinigingen	33
9.6	Aanpak van de verontreiniging	34
9.7	Materieel	34
9.8	Kunstwerken	34
9.9	Algemene informatie	35
9.10	Samenvattende conclusies	35
Bijlage 2. Achtergrond van de Samenwerkingregeling 36		
10.1	Kader van de regeling	36
10.2	Toepasbaarheid van de regeling	37
Bijlage 3. Afschrift brief HW/RC 35684, d.d. 3-12-1987, aan Gedeputeerde Staten en Kustgemeenten 38		
Bijlage 4. Schematische weergave meldingprocedure 40		
Bijlage 5. Schematisch overzicht melding en afhandeling 41		
Bijlage 6. Overzicht gebiedsindeling, telefoon- en telefaxnummers van meldpunten 42		
Bijlage 7. Afkortingenlijst 43		
Bijlage 8. Formulier kustvervuiling 44		

Samenvatting procedurestappen

Kustwacht Centrum (KWC) ontvangt een melding dat:

- a. een verontreiniging de kust bedreigt of reeds is aangespoeld,
- b. een regionale dienst (RD) van Rijkswaterstaat of een waterschap of hoogheemraadschap geconstateerd heeft dat er een verontreiniging op de kust ligt,
- c. een recreant een verontreiniging op de kust, of het aanspoelen van besmeurde vogels heeft gezien,
- d. het Remote Sensing vliegtuig meldt een mogelijk aanspoelen van olie op de kust,
- e. een grote vinvis is aangespoeld of dreigt aan te spoelen.

KWC informeert Rijkswaterstaat, dienst Noordzee (DNZ) via het Hydro-meteo centrum Rijnmond (HMR), over de betreffende melding.

DNZ waarschuwt de RD(s) en verzoekt het KWC via het Nationaal Coördinatie Centrum (BZK) de betreffende Commissarissen van de Koningin (CdK) en de kustgemeente(n) in het betreffende gebied, alsook de Regionale Alarm Centrale(s) (RAC) te informeren.

DNZ houdt KWC van het verdere verloop van de actie op de hoogte.

De RD onderzoekt op verzoek van en zo nodig in samenwerking met DNZ, de omvang en aard van de verontreiniging. In het kader van deze regeling wordt voor een verontreiniging door olie een ondergrens van 5 m³ aangehouden. Bij andersoortige verontreiniging wordt gekeken naar de mate van bedreiging van de functionele eigenschappen van de bodem (strand).

Voor het onderzoek naar de soort verontreiniging, het te voorspellen gedrag van de verontreiniging, de mate van schadelijkheid (milieu en volksgezondheid) en gevolgen voor het land zal DNZ coördinerend optreden.

RD rapporteert aan en stemt af met DNZ en krijgt telefonisch opdracht van DNZ de opruiming voor te bereiden door middel van het inventariseren van de verontreiniging (omvang en soort).

De RD stelt een plan van aanpak op en stuurt dit per fax naar DNZ. Plan omvat overzicht van benodigd materieel, geschatte duur en kostenraming.

DNZ accordeert het plan van aanpak, waarmee de Regeling van kracht wordt en bevestigt de telefonische opdracht schriftelijk (fax).

RD informeert DNZ dagelijks over de voortgang en eventuele bijstelling(en) van het plan van aanpak. DNZ informeert overige belanghebbenden dagelijks over de situatie.

RD meldt de voltooiing van de opruim werkzaamheden.

De RD voert, eventueel, samen met de coördinator van DNZ een inspectie uit ter controle van het resultaat van de werkzaamheden.

RD stelt een prestatieverklaring op, verrekent de kosten met de aannemer(s), stelt een eindrapportage op en declareert in SAP bij DNZ. RD stuurt de prestatieverklaring, de rapportage en de rekeningen, naar DNZ ten behoeve van het verhalen van de kosten.

DNZ verzorgt de afvoer en verwerking van het verzamelde mengsel vanaf het lokale opslagterrein.

DNZ verzorgt in overleg met betrokkenen de evaluatie en de eindrapportage.

1 Grondslag en doel van de regeling

1.1 Inleiding

Een aantal keren per jaar wordt de Nederlandse kust plaatselijk verontreinigd door olie. Een kleine of grotere hoeveelheid olie maakt recreatie onmogelijk of is hinderlijk voor de wandelaars.

Ook spoelen, hoewel in mindere mate, soms andere stoffen - verpakt of los - aan op de kust.

Tot eind 1987 werd het opruimen van verontreinigingen van zeestranden uitgevoerd volgens de zogenaamde CRM-regeling.

De gemeentelijke overheden organiseerden de nodige maatregelen lokaal, hetgeen een versnipperd beleid tot gevolg had en gelet op de frequentie van voorkomen een onevenredige inspanning van de kustgemeenten verlangde.

Eind 1987 wees de minister van Verkeer en Waterstaat de dienst Noordzee van Rijkswaterstaat aan om de aanpak te coördineren.

De Samenwerkingsregeling werd aangekondigd. Vanaf dat moment is er door de regionale dienst (kustdienst) van Rijkswaterstaat in samenwerking met dienst Noordzee in geval van een verontreiniging adequaat gehandeld.

De *Coördinatieregeling Bestrijding Kustverontreiniging (CBK)* werd in 1994 een feit. Ervaringen in de toepassing alsook veranderingen in de organisatie leidden tot een herziening die nu in 2007 afgerond is. Daarbij is de regeling nu genoemd: *Samenwerkingsregeling Bestrijding Kustverontreiniging Rijkswaterstaatsdiensten (SBKR)*.

1.2 Hoe deze regeling te lezen

De gebruiker van de Samenwerkingsregeling vindt in hoofdstuk 1 de grondslag en het doel. Hoofdstuk 2 licht toe wanneer de regeling van toepassing is, waarbij in hoofdstuk 3 het werkingsgebied is aangegeven. Hoofdstuk 4 beschrijft in een drietal paragrafen de verantwoordelijkheden en taakverdeling tussen de dienst Noordzee en de regionale dienst(en).

Hoofdstuk 5 gaat over de meldingprocedure en de verificatie van verontreinigingen. Hoofdstuk 6 handelt over de methodieken om de omvang en hoeveelheid van een verontreiniging vast te stellen, terwijl in hoofdstuk 7, verdeelt over een aantal paragrafen, wordt ingegaan op de praktische opruiming, het materieel en de met olie besmeurde dieren. Belangrijk is tenslotte hoofdstuk 8, de financiële afhandeling. Hoofdstuk 9 is in 2001 bijgevoegd en daarin wordt de procedure beschreven voor het opruimen van aangespoelde grote vissen (walvisachtigen).

In de 7 bijlagen is achtergrondinformatie of schematische weergave opgenomen.

Ten slotte is er het rapportage formulier kustverontreiniging opgenomen.

1.3 Grondslag

Ten grondslag aan de regeling ligt de opdracht van de minister van Verkeer en Waterstaat aan Rijkswaterstaat, directie Noordzee, om de bestrijding van verontreinigingen op de kust te coördineren. Deze opdracht, alsmede de informatie daarover aan betrokken overheden is in de bijlagen 1 en 2 bijgevoegd. Ten tijde van de eerste versie van de CBK werd verwezen naar artikel 27, lid e van de Interim Wet bodembescherming. Nu dient echter verwezen te worden naar de Wet Bodembescherming artt. 35 leden 1 en 2 alsmede 63a, de leden 1, 2 en 3. Weliswaar is uit de WBB de ondergrens van 5 m³ verdwenen, maar in overleg met juridische zaken is bepaald dat de ondergrens blijvend gehanteerd wordt omdat daar door de minister in haar brief (HW/RB 35684, 3-12-1987) naar verwezen wordt.

1.4 Doel van de regeling

Het doel van de regeling is primair om de samenwerking tussen betrokken diensten van Rijkswaterstaat en de procedurele en operationele afspraken vast te leggen om in geval van een verontreiniging van de kust gecoördineerd te kunnen handelen. Tevens wordt weergegeven hoe de betrokken regionale overheden worden geïnformeerd en op de hoogte gehouden van het verloop van de acties en acties zo nodig met hen worden afgestemd.

Mede gebaseerd op de Wet Bodembescherming dient bedacht te worden dat de waterkwaliteitsbeheerder in het brongebied van de verontreiniging verantwoordelijk is voor de aanpak en daardoor ook de coördinatie heeft.

De facto is dit:

Noordzeekust:	dienst Noordzee,
Waddenzee:	dienst Noord-Nederland,
IJmond, binnen de pieren:	dienst Noord-Holland,
Waterweggebied, binnen de pieren:	dienst Zuid-Holland,
Wester-Schelde:	dienst Zeeland.

Om de regeling meer in samenhang te brengen met de WBB en de grenzen WVO/WVZ dient het doel van de regeling meer dan voorheen uitgelegd te worden als een samenwerkingsregeling tussen de Regionale Kustdiensten en dienst Noordzee, waarbij in de uitvoering de "brondienst" (de dienst binnen wiens beheersgebied de bron van de verontreiniging ligt) effectief coördineert. Uiteraard kan/zal de "brondienst" de burens informeren, eventueel om assistentie vragen alsook de inzet betalen en de kosten verhalen op de veroorzaker.

Daarnaast is vastgesteld dat deze Samenwerkingsregeling in de regio met andere overheden c.q. beheerders uitgewerkt dient te worden in een toegesneden bestrijdingsplan of draaiboek, zodat met gebieds-specifieke kenmerken en organisatiegebonden verantwoordelijkheden rekening gehouden kan worden. In een dergelijk plan of draaiboek kunnen regionale afspraken geborgd worden.

Het doel is en blijft de gecoördineerde aanpak, op initiatief van de waterbeheerder waar de bron van de verontreiniging zich bevindt, om een verontreiniging adequaat te bestrijden en effecten te beperken of ongedaan te maken.

1.5 Wanneer is de regeling van toepassing

De regeling onderscheidt drie soorten kustverontreiniging:
verontreiniging door olie,
andere soort verontreiniging,
aangespoelde grote vissen (walvisachtigen)

De Regeling is niet van toepassing op aangespoeld zwerfvuil (feek) of helmgras dat niet verontreinigd is met olie en reeds op de kust ligt voordat de verontreiniging aanspoelt en evenmin op munitie dat eventueel vrijkomt van onder het zand. Evenmin is de SBKR van toepassing op zaken die onder de wet op de strandvonderij vallen noch op kadavers anders dan de grote vinvissen. Bij aangespoelde kadavers van vee dient de gemeente zelf te handelen conform de destructiewet.

1.6 Verontreiniging door olie

Volgens de ministeriële brief van 3 december 1987 (bijlage 2) is een drempel ingebouwd voordat sprake is van verantwoordelijkheid van Rijkswaterstaat: een ondergrens van 5 m³ is bepaald, en tevens moet sprake zijn van een “homogene verontreiniging” hetgeen de bepaling of de opruiming wel of niet onder de regeling valt in sommige gevallen bemoeilijkt.

Homogeen kent twee betekenissen:

- van dezelfde aard of samenstelling en
- waarin geen afzonderlijke delen zijn te onderscheiden.

In deze regeling wordt voor de bepaling van de omvang van een verontreiniging de eerste betekenis gehanteerd.

Het is derhalve mogelijk dat een homogene verontreiniging in diverse delen, elk onder de gestelde grens en verspreid liggend over meerdere gemeenten onder deze regeling valt, omdat de som der delen meer is dan 5 m³.

Bij de bepaling of de regeling inzake het opruimen van olie van toepassing is, dient men zich er van te vergewissen dat een totale inventarisatie van de hoeveelheid olie op de kust heeft plaatsgevonden waarbij rekening gehouden moet worden met de mogelijkheid dat:

1. de aangespoelde olie een restant is van een op zee bestreden verontreiniging en derhalve deel uitmaakt van een omvangrijker verontreiniging,
2. op meerdere plaatsen langs de kust olie ligt, die op basis van de analyse tot dezelfde soort behoort en waarbij de som der delen de 5 m³ overschrijdt.

1.7 Verontreiniging door een andere stof

Belangrijk bij de bepaling of het opruimen van een andere stof dan olie onder de Samenwerkingsregeling valt, is of er een “ernstig gevaar bestaat voor vermindering van de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant en dier heeft” (bijlage 2).

Door middel van het bemonsteren en analyseren van de aangespoelde stof zal het milieugevaar bepaald moeten worden, op basis waarvan dan de Samenwerkingsregeling van toepassing verklaard kan worden. Buiten de regeling vallen die zaken (containers, gesloten vaten e.d.) die door de strandvonder afgevoerd kunnen worden.

Bij verpakte stoffen waar herkenning van de inhoud, zonder monsterneming, niet mogelijk is, zal de Gemeente deskundigen kunnen inschakelen. Maatregelen, waaronder het overpakken van stoffen en afvoer, zullen bij kleine hoeveelheden getroffen worden door de brandweer.

1.8 Aangespoelde grote vissen

Een enkele keer komt het voor dat een walvisachtige aanspoelt op de Nederlandse kust. De frequentie is net zo min aan te geven voor deze dieren als voor olie. Deskundigen wijzen er op dat deze dieren een hoog gehalte aan cadmium in organen en skelet opgeslagen hebben en derhalve als chemisch afval beschouwd moeten worden. De kadavers moeten zo snel mogelijk afgevoerd worden en het vlees mag niet in diervoeders verwerkt worden.

In geval van aanspoeling van levende dieren, zoals zeehonden, kan contact opgenomen worden met de Stichting Eerste Hulp bij Zeezoogdieren. Voor informatie kijkt men op www.ehbz.nl.

1.9 Afweging bij van kracht verklaren

Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de kwaliteit van (zee) water en bodem. Er moet altijd gekeken worden waar de bron van de verontreiniging ligt die de kust bedreigt of vervuult.

Is het duidelijk dat de bron op zee ligt, dan kan de SBKR van kracht verklaard worden op alle oevers, inclusief Schelde oevers en vaste wal van de Waddenzee.

Er moet in de afwegingen steeds rekening houden worden met het “normale” gebruik van het strand, dus ook met recreatie. Een verontreiniging zal het gebruik van het strand voor recreatie ernstig kunnen hinderen.

Dat betekent in de praktijk dat niet alleen minerale olie verontreiniging opruimwaardig is, maar dat plantaardige olie in verband met kleef ook van het strandoppervlak verwijderd moet worden. De ecologische kwetsbaarheid van het gebied wordt mede in ogenschouw genomen.

1.10 Munitie op het strand

Het kan voorkomen dat er in de bodem van het strand munitie aangetroffen wordt.

De gemeente kan in dergelijke gevallen opsporing en opruiming van de munitie organiseren. Het verwijderen van de munitie valt niet onder deze Samenwerkingsregeling Bestrijding Kustverontreiniging.

Verwezen wordt naar "Beleidsregels uitvoering Bijdragebesluit kosten opsporing en ruiming conventionele explosieven Tweede Wereldoorlog 2006" van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 30 november 2006 (DGV/CB/BJZ).

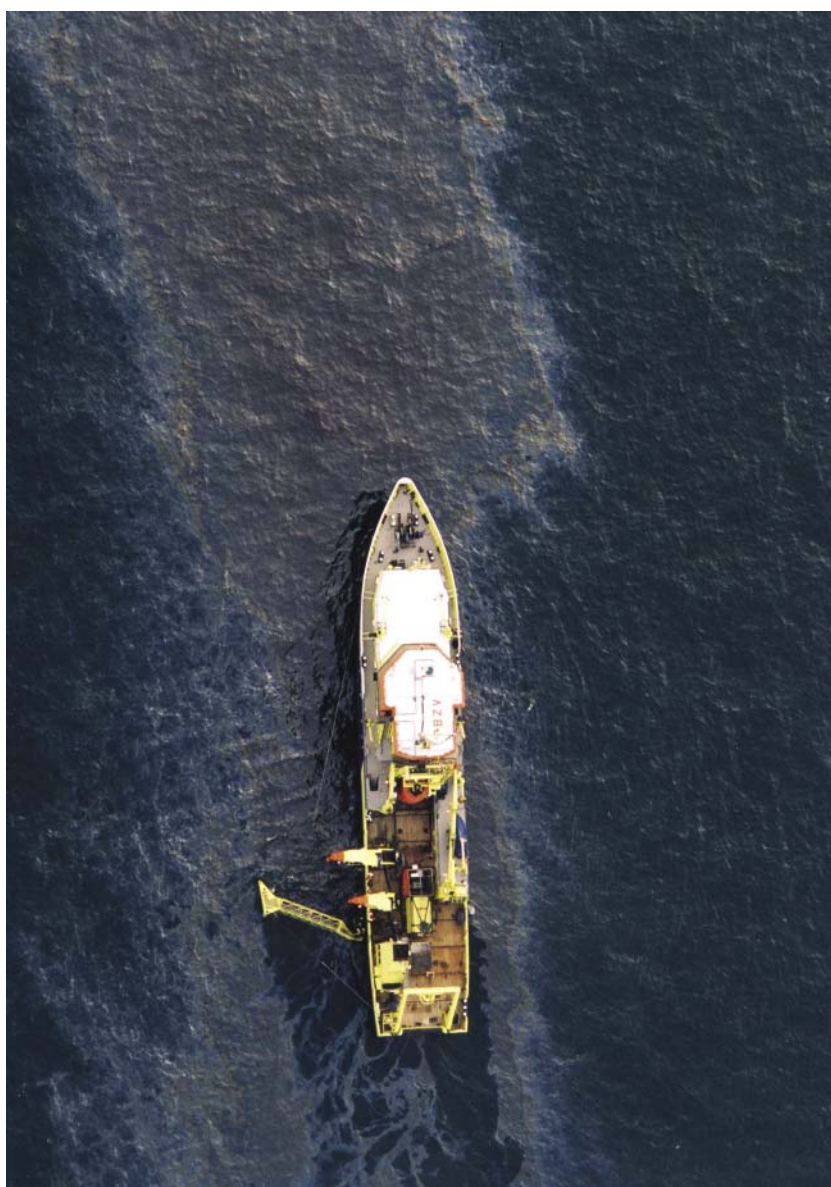
2 Werkingsgebied van de regeling

Het werkingsgebied van de regeling beslaat de gehele Noordzeekust van het Zwin tot en met Rottumerplaat, inclusief de oevers van de Wester-Schelde en de zandplaten in het gebied en kan zich uitstrekken tot in riviermondingen.

Indien de bron op zee ligt kan het werkingsgebied ver reiken, omdat onder invloed van wind en stroom en als gevolg van minder effectieve bestrijding op zee de olie sterk verspreid kan aanspoelen op de kust.

Ten aanzien van het Waddengebied geldt dat de oevers van het vaste land van Groningen, Friesland en Noord-Holland, alsmede de Wadden-oever van de eilanden ook onder de regeling vallen. De bestrijding van dergelijke verontreinigingen valt onder de verantwoordelijkheid van de regionale dienst van Rijkswaterstaat, maar een verontreiniging die van de Noordzee komt, op een Waddeneiland aanspoelt en door het zeegat heen de Waddenkant besmeurt, zal m.b.t. de opruiming onder deze regeling vallen.

Hoewel de beheerder van het brongebied het initiatief zal nemen, treedt Rijkswaterstaat als één geheel op.

3 Verantwoordelijkheden en taakverdeling

De dienst Noordzee (DNZ) is aangewezen als coördinerende dienst van de Rijkswaterstaat, die in samenwerking met de betreffende regionale dienst (RD) de opruiming zal (doen) verzorgen.

De verantwoordelijkheden en verschillende taken van betrokken dienst dienen duidelijk onderscheiden te worden.

3.1 Noordzee

Dienst Noordzee draagt beleidsvoorbereidende en beleidsuitvoerende alsmede financiële - en verhaalstechnische verantwoordelijkheid en treedt op als bovenregionale coördinator. DNZ verzorgt de voorlichting in nauw overleg met betrokken RD.

Nader uitgewerkt betekent dit:

- Beleidsvoorbereidende en beleidsuitvoerende aspecten m.b.t. de strategie inzake opruiming.
- Algemene persvoorlichting in overleg met betrokken RD en in afstemming met de Kustwacht.
- Optreden als bovenregionale coördinator met eindverantwoordelijkheid voor de opruiming.
- Verwerken eerste melding, de regionale dienst(en) alsmede via het Kustwachtcentrum het informeren van het Nationaal Coördinatie Centrum van BZK (NCC), de provinciale autoriteiten, de kustgemeenten en de regionale centra (RAC).
- Inventarisatie van de omvang van de verontreiniging die mogelijk nog op zee drijft.
- Instemmen met de uitvoering van het door de regionale dienst (RD) opgestelde plan van aanpak op basis van de inventarisatie op de kust.
- Aan de regionale dienst schriftelijk opdracht geven tot opruiming.
- I.o.m. RD materiaal zoals strandcontainer aanvoeren.
- Coördinatie van monsterneming en -analyse via RIZA.
- Tijdens de opruiming de voortgang bewaken in overleg met de RD.
- Overleg met het door de wederpartij aangewezen expertisebureau.
- Coördinatie van de afvoer vanaf strandopgang naar tijdelijke opslag of verwerking.
- Eventueel assisteren van de RD tijdens de werkzaamheden en de eindinspectie.
- Verzorgen van de financiële afhandeling na beëindiging van de werkzaamheden.
- Verhaal van kosten op de veroorzaker.
- Het initiëren en uitvoeren van een evaluatie met de betrokken RD('s).

3.2 De Regionale dienst van Rijkswaterstaat

De RD is voor DNZ het algemene aanspreekpunt t.a.v. de regionale coördinatie inzake de opruim actie. Per RD dient een contactpersoon aangewezen te zijn die verantwoordelijk is voor de implementatie van deze Samenwerkingsregeling.

De Regionale dienst is belast met de operationele uitvoering, waartoe gerekend worden:

- Het als Regionale Coördinator, vanuit de rol van opdrachtgever, inschakelen van aannemers en het hebben van de algehele leiding van de actie ter plaatse.
- Het inventariseren van de omvang van het incident en het opstellen van het plan van aanpak.
- Afstemming met kustgemeente(n) en waterschappen.
- Het nemen van monsters van de verontreiniging.
- Persvoorlichting m.b.t. technisch operationele aspecten
- Het verzorgen van de opslag van het verzamelde materiaal op een lokaal opslagterrein.
- Het uitvoeren van inspectie en het opstellen van de prestatieverklaring.
- Verrekenen van de m.b.t. de opruiming gemaakte kosten met aannemers.
- Het declareren van de gemaakte kosten bij DNZ via SAP.

3.3 Omgekeerde verantwoordelijkheid

Met nadruk wordt gesteld dat in die gevallen waarbij een verontreiniging van de oevers of de kust haar oorsprong vindt binnen het beheersgebied van een RD, deze RD de verantwoordelijkheid voor het bestrijden draagt.

DNZ zal in die gevallen op verzoek van de RD ondersteuning geven, zoals in de regeling wordt bedoeld.

Tevens kan de RD gebruik maken van de afroepovereenkomsten die t.b.v. de SBKR gesloten zijn voor het beschikbaarstellen van containers, de afvoer en verwerking van het verzameld materiaal (mengsel zand/verontreiniging) en de inzet van de strandreinigingmachines.

4 Melding en verificatie

4.1 Melding

Het gebied waarop de meldingprocedure van toepassing is, beperkt zich niet tot de Nederlandse kust. Zowel het zeegebied, de Noord-zee, alsmede de zeegaten vallen onder de procedure. Alle meldingen betreffende een (dreigende) verontreiniging van de kust dienen via het Kustwachtcentrum binnen te komen en van daaruit verder geleid naar belanghebbenden. Hierin zijn twee lijnen te onderscheiden, te weten de operationele en de bestuurlijke.

4.1.1 De operationele lijn

Het Kustwachtcentrum (KWC) stuurt informatie naar Dienst Noordzee, in casu het Hydro-meteo Centrum Rijnmond. DNZ brengt het 24-uur centrum van de betreffende RD's op de hoogte. Het KWC licht tevens de betrokken RAC's in.

4.1.2 De bestuurlijke lijn

DNZ zal in het kader van de in de Wet Rampen en Zware Ongevallen (wet van 30 januari 1985, Staatsblad 88) vastgelegde verplichting, via het KWC en het Departementaal Coördinatie Centrum (DCC) van Verkeer en Waterstaat en het Nationaal Coördinatie Centrum (NCC) van het ministerie van Binnenlandse Zaken informeren. Via het NCC worden de Commissarissen van de Koningin en de kustgemeenten geïnformeerd. De meldingprocedure is als bijlage 4 bijgevoegd.

4.2 Verificatie

4.2.1 Dreigende aanspoeling

De melding over een dreigende aanspoeling van olie, olierestanten of een andere verontreiniging, vanuit zee op de kust, zal aanleiding kunnen zijn om door middel van luchtverkenning, aangevuld met hydro-meteorologische informatie, te trachten het gebied van aanspoeling nader te definiëren. Hiertoe zal een computermodel gebruikt worden om het driftpatroon van de verontreiniging te berekenen.

4.2.2 Reeds aangespoeld

Bij een reeds aangespoelde verontreiniging, is het van belang bij het KWC na te gaan of een zelfde melding ontvangen is of dat er mogelijk meer verontreinigingen zijn aangetroffen in of buiten de regio. Daar de verontreiniging niet beperkt hoeft te zijn tot het gebied waarover de melding plaatsvond, zal een inventarisatie van kust plaatsvinden, teneinde de werkelijke omvang van de vervuiling vast te stellen. Voor het vastleggen van de verificatie en inventarisatie kan het "formulier kustverontreiniging" gebruikt worden zoals in bijlage 8 is opgenomen.

Onderdeel van de verificatie is vast te stellen om welke soort verontreiniging het gaat. Monsterneming is daarbij van groot belang, met name vanwege de eventuele mogelijkheid tot verhaal van kosten. Monsterneming kan noodzakelijkerwijs iedere 24 uur herhaald moeten worden, bijvoorbeeld als er nieuwe verontreiniging is aangespoeld.

4.3 Monsterneming

Bij ontdekking van een verontreiniging op de kust zal door analyse van de monsters de soort en indien mogelijk een indicatie van de herkomst worden vastgesteld. Monsterneming en -analyse moet op zodanige wijze worden uitgevoerd zoals dit ten behoeve van juridische procedures is vastgelegd. Derhalve zal een daartoe bevoegde ambtenaar vier representatieve monsters van de verontreiniging moeten nemen, verdeeld over de breedte van vlek en deze in een donkere, glazen pot opbergen, waarna de pot verzegeld en gelabeld wordt.

Indien het een grotere vlek is, of indien het vermoeden bestaat dat de aanspoeling van meerdere bronnen afkomstig is, zullen meer monsters genomen moeten worden, bijvoorbeeld 6 tot 8. De monsters worden in afzonderlijke glazen potten van tenminste een halve liter gedaan, waarna de pot verzegeld en gelabeld moet worden.

Verder wordt een situatieschets gemaakt, eventueel vergezeld van foto's, waarin de vorm van de aanspoeling, locatie (GPS, coördinaten of strandpaal) van de vlek en de monsternemingspunten zijn ingetekend.

Indien een bevoegde ambtenaar niet direct beschikbaar is, kan iedereen de monsters nemen met inachtneming van het bovenstaande. Met een protocol van overdracht zijn de monsters vervolgens aan te bieden bij rechtstreeks bij het RIZA dan wel via DNZ.

Coördinatie van de monsterneming en de aanbidding bij het laboratorium van RWS (RIZA) zal door DNZ worden verzorgd. Het RIZA zorgt voor geconditioneerde opslag van de monsters en analyse en houdt deelmonsters beschikbaar voor contra onderzoek door de tegenpartij.

De genoemde aantallen monsters zijn minimaal noodzakelijk om juridisch enigszins betrouwbare uitspraken te kunnen doen vanwege het feit dat olie (en chemicaliën) vaak erg inhomogeen verveert en daardoor ook inhomogeen aanspoelt. Onzorgvuldige bemonstering kan gemakkelijk leiden tot een onterechte vrijspraak van de verdachte. Indien meerdere monsters binnen een vlek zijn genomen, is het achteraf nog mogelijk om de homogeniteit binnen de vlek vast te stellen.

Wel is het mogelijk op het laboratorium om een mengmonster te maken uit de verschillende potten indien dit noodzakelijk is (omgekeerd kan niet). Ook bij bemonstering van verdachte schepen is het noodzakelijk meerdere monsters uit de mogelijke bronnen te nemen. Vergeet tot slot niet om monsters uit meerdere tanks van het schip te nemen.

Soms wordt ten onrechte verondersteld dat in de bakboordtank dezelfde (olie)(meng)samenstelling zit als in de stuurboordtank. Bij gasolie kan overigens wel volstaan worden met het nemen van één monster omdat die zo vloeibaar is dat de olie in een tank altijd homogeen verdeeld zal zijn.

In overleg tussen laboratorium en monsternemer c.q. bevoegd gezag kan besloten worden niet meteen alle monsters te analyseren, maar eerst te focussen op de meest waarschijnlijke.

5 Methodiek vaststelling hoeveelheid verontreiniging

5.1 Methodiek bepalen hoeveelheid olie

De methode voor de vaststelling van de omvang is als volgt beschreven:
“ de schatting over de hoeveelheid aangespoelde olie wordt verkregen door op een kuststrook van 1 strekkende meter, voor zover gelegen tussen de Hw-lijn en de Lw-lijn, in bijv. een doos (met bekende afmetingen) de olie te verzamelen en vervolgens de hoeveelheid te berekenen.

Op basis van de lengte vervuilde kust en een aantal van bovengenoemde schattingen (2 à 3 per km vervuilde kust) kan dan de totale hoeveelheid bepaald worden.”

De methode is redelijk uitvoerbaar indien de besmeuring als een aaneengesloten spoor langs een kustgedeelte ligt. Lastiger wordt het wanneer een hoeveelheid olie zeer verspreid langs de kust ligt. Veelal is dan de waarneming op het oog bepalend voor de schatting.

De schatting op basis van lengte maal breedte, vermenigvuldigt met een bedekkinggraad in procenten en de laagdikte (m.b.v. liniaal zonder voorloop), is een handige methode.

Van een inventarisatie stelt de regionale ambtenaar een rapport op, waarbij hij gebruik maakt van het formulier “Kustvervuiling door olie”. Deze formulieren worden door DNZ verstrekt.

Tevens draagt een goede beschrijving van de (olie)verontreiniging bij aan de besluitvorming t.a.v. opruimmethode.

Olie kan aanspoelen in teerballen, plakken (hoge viscositeit), dunne olie, dunne (lage viscositeit) of dikke (hoge viscositeit) chocolade mousse, die ieder een specifieke aanpak qua opruiming verlangen.

Op basis van de gegevens op het formulier stelt de RD een plan van aanpak op.

5.2 Andere verontreiniging

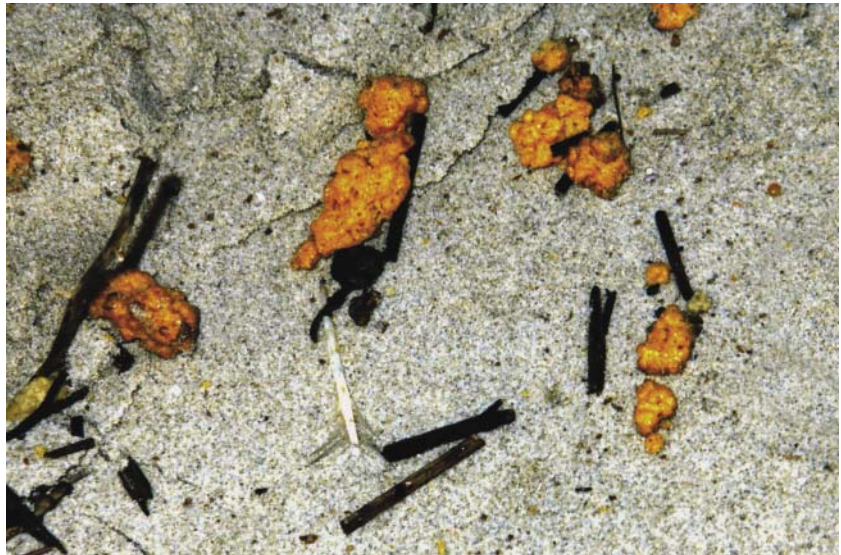
Bepaling van de hoeveelheid aangespoelde verontreiniging is hier minder van belang om daarmee de toepassing van de Samenwerkingsregeling te rechtvaardigen. Immers onder “verontreiniging door andere stoffen” dient begrepen te worden een verontreiniging die de functionele eigenschappen van de bodem aantast. Als voorbeeld worden genoemd plantaardige/dierlijke olie of chemicaliën.

Als voorbeeld zij hier vermeld het aanspoelen van zakjes landbouwgif in 1994, bekend onder de “APRON + 50 DS actie”.

Hoewel aangespoelde goederen, als containers, planken en vaten onder de verantwoordelijkheid van de strandvonder vallen, dient bij twijfel over de mogelijke aantasting van de functionele eigenschappen van de bodem, afstemming plaats te vinden over de praktische aanpak (vaststelling stof en opruiming) van de verontreiniging.

Maar de algemene regel is dat indien gesloten verpakkingen met inhoud (chemische stof) op de kust aanspoelen deze goederen door de gemeente in samenwerking met de kustbeheerder opgeruimd kunnen worden. In deze afstemming kunnen meerdere partijen (gemeente, brandweer, rijkswaterstaat, laboratorium) gemoeid worden.

Rijkswaterstaat, dienst Noordzee, kan in geval van verspreide aanspoeling van goederen coördinerend optreden, zowel bij de opruiming als verwerking en het verhaal van kosten.

6 Opruiming

In geval van een verontreiniging van de kust waarbij het door de RD noodzakelijk wordt geacht, wordt mede gelet op de omstandigheden, onverwijld tot opruiming overgegaan zal de uitvoering direct beginnen. De noodzakelijke administratieve procedures zullen in dergelijke gevallen zo spoedig mogelijk daarna tot stand komen.

In het algemeen geldt dat genomen maatregelen evenredig moeten zijn met omvang en aard van de verontreiniging (eis van proportionaliteit) mede in verband met het later bij de veroorzaker van de verontreiniging in rekening te brengen kosten.

De te nemen maatregelen en de benodigde capaciteit voor het opruimen van een verontreiniging zijn afhankelijk van de heersende en verwachte hydro-meteo omstandigheden, de totale hoeveelheid, de verspreiding alsmede de aard van de verontreiniging.

6.1 De opruiming van een olieverontreiniging

Indien de RD, op basis van de inventarisatie meent dat de Samenwerkingsregeling in werking moet treden, zal de RD zo snel mogelijk gedetailleerde informatie geven over de soort en omvang van de verontreiniging met DNZ bespreken. Uit deze informatie moet blijken dat de aangespoelde hoeveelheid 5 m³ of meer is. De RD stelt daarbij een (voorlopig) plan van aanpak op om de verontreiniging op te ruimen.

Het plan van aanpak doet opgave van:

- voorgestelde wijze van opruiming,
- benodigd materiaal en aantallen mensen,
- verwachte tijdsduur van opruiming,
- tarievenlijst van in te zetten middelen en een raming van de totale kosten.

Na het overleg tussen de RD en DNZ zal per fax bevestigd worden door DNZ dat de Regeling van toepassing is. De RD kan voorstellen dat de verontreiniging geheel of gedeeltelijk (mede) door regionale overheden (gemeenten, water- of hoogheemraadschappen) wordt opgeruimd.

6.1.1 Schriftelijke opdracht van DNZ

Zonder schriftelijke opdracht van DNZ is het niet mogelijk de gemaakte kosten vergoed te krijgen. De opdracht wordt alleen aan de RD gestuurd. De RD kan op basis van de opdracht verder handelen. Indien een gemeente, hoogheemraadschap of waterschap zonder overleg met de RD zelf is begonnen met het opruimen van een verontreiniging, worden de gemaakte kosten niet door DNZ verrekend, tenzij RWS de werkzaamheden overneemt en alsnog akkoord gaat met de reeds uitgevoerde opruiming.

6.2 Beschikbaar materieel voor het opruimen van olie-verontreiniging op het strand

Voor het opruimen van een strandverontreiniging zal de RD gebruik maken van het aanwezige materiaal dat de lokale aannemer beschikbaar heeft. Dienst Noordzee heeft een afroepovereenkomst gesloten met een bedrijf voor het inzetten van opslagcontainers. Tevens verzorgt de firma de afvoer en de verwerking. Daarnaast is er een overeenkomst met een bedrijf dat strandreinigingmachines heeft. Tevens bestaat de mogelijkheid gebruik te maken van materieel dat DNZ ten behoeve van kustverontreinigingen heeft aangeschaft.

De inzet van de hieronder genoemde middelen in het kader van deze Samenwerkingsregeling behoeft toestemming van de chef van de wacht in de interne calamiteiten organisatie van DNZ.

6.2.1 Strandcontainers

Verspreid langs de kust staan in totaal vijf 10-voet containers opgeslagen, waarin per container voor 75 personen middelen zijn opgeborgen, zoals laarzen, werkpakken, harken. Tevens is er op alle Waddeneilanden een 10-voet container geplaatst met voor 50 personen soortgelijke middelen.

De locaties waar deze containers staan zijn:

Regio	Locatie
Zeeland	Neeltje Jans , Veerhaven te Breskens
Zuid-Holland	Haven van Stellendam, Hoek van Holland
Noord-Holland	IJmuiden, Den Helder
Noord-Nederland	Harlingen
Waddeneilanden	Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog
	Rottumeroog en -plaat: kisten met materieel

Op de centrale locatie Pernis ligt een grotere hoeveelheid voorraad opgeslagen.

De containers zijn zodanig uitgevoerd dat verplaatsing goed mogelijk is. Onderhoud aan de container komt voor rekening van de RD en inhoud wordt door de RD op peil gehouden en vergoed door DNZ of wordt bij DNZ betrokken uit de centrale opslag.

6.2.2 Technische uitvoering.

Ten behoeve van de technische uitvoering van de opruiming van olieverontreinigingen is een brochure "Adviezen bestrijdingstechnieken strandverontreiniging door aangespoelde olie" opgesteld door de nationale werkgroep "Grote olieverontreiniging van de kust".

6.3 Opslag en verwerking

Het verzamelde zand/olie mengsel wordt opgeslagen in zgn. "open-top" containers, die vloeistof dicht zijn en afgevoerd naar een lokaal

gelegen terrein. Tijdelijke opslag in achter het duin gelegen putten zal zoveel mogelijk vermeden worden.

De containers met de verzamelde olie of het zand/olie mengsel worden in opdracht van DNZ vanaf het lokale opslagterrein afgevoerd naar een tijdelijke opslag in Nederland, maar bij voorkeur direct naar een verwerkingsinstallatie. Bij verontreiniging door vloeibare olie (lage viscositeit) kan opslag in tankwagens of vacuümwagens plaatsvinden.

Methode van behandeling en verwerking van de opgeruimde verontreiniging is afhankelijk van de viscositeit van de olie:

- a. lage viscositeit (vloeibaar)
 - in tankopslag aanbieden bij verwerker, hergebruik door raffinage.
- b. hoge viscositeit (klonten, stroperig)
 - eventueel zeven van mengsel teneinde minder zand af te moeten voeren,
 - verwijdering van grof vuil,
 - bemonstering van het resterende mengsel,
 - bepalen of mengsel gebruikt kan worden in waterbouwkundige asfalt mengsels.
 - het zand/olie mengsel thermisch reinigen.
 - verzameld grof vuil (plastic, hout en dergelijke) dat eveneens besmeurd is met olie dient verbrand te worden.

Storten van het mengsel dient te voldoen aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

6.4 Bijkomende maatregelen

De volgende bijkomende maatregelen worden onderscheiden.

6.4.1 Verwachting dat olie¹ van zee komt aanspoelen

Bij een dreigende aanspoeling van olierestanten op de kust verdient het aanbeveling het strand zo snel mogelijk te ontdoen van aanwezig zwerfvuil, teneinde te voorkomen dat onnodig een grote hoeveelheid met olie besmeurd afval ontstaat. De kosten die hiermee gemoeid zijn kunnen in principe op de veroorzaker van de verontreiniging verhaald worden.

6.4.2 Beschermende maatregelen

In geval van een nog op zee drijvende olievlek die de kust bedreigt, kan het raadzaam zijn beschermende maatregelen te treffen, zoals het opwerpen van zanddijken rond kwetsbare plaatsen langs de kust zoals bijvoorbeeld het "Zwin". Voor het "Zwin" is een plan van aanpak beschikbaar, opgesteld i.s.m. de Belgische autoriteiten. Ook zijn voor de Mokbaai op Texel en de Kerf bij Schoorl specifieke draaiboeken nodig. Voorts kan het "afsluiten" van havens (bijv. Scheveningen, Stellendam, Seaport Marina IJmuiden) of het sluiten van de Oosterscheldedam noodzakelijk zijn.

1) Waar olie staat kan een andere verontreiniging een gelijksoortige aanpak verlangen.

6.4.3 Tij wachten

Als de olie sterk verspreid ligt tussen laagwaterlijn en hoogwaterlijn, kan het nuttig zijn tot na een volgend hoogwater te wachten - mits dat hoger is dan het voorgaande - zodat de olie meer geconcentreerd wordt.

6.4.4 Plaatsen van waarschuwborden

De eerste maatregel die getroffen kan dan wel moet worden, is de gemeente te adviseren om waarschuwborden te plaatsen bij de strandopgangen of zelfs de strandopgangen af te sluiten. De maatregel is van belang omdat de veroorzaker van de verontreiniging vragen kan stellen over de genomen voorzorgsmaatregelen in verband met de bij hem ingediende schadeclaims.

6.5 Olieslachtoffers

Tijdens de eerste inventarisatie van een vervuild kustdeel en later tijdens het opruimen, zal men mogelijk met olie besmeurde vogels aantreffen die nog in leven zijn, dan wel exemplaren die reeds dood zijn.

De *levende have* kan in dozen verzameld en afgevoerd worden naar een vogelasiel in de nabijheid, waar men de vogels kan reinigen. De kosten die met de opvang van de slachtoffers gemoeid zijn, kunnen door de asielhouders via hun centrale organisatie bij de vertegenwoordiger van de veroorzaker van de verontreiniging in rekening gebracht worden. Ten behoeve van de opvang van met olie besmeurde vogels is een aparte coördinatieregeling van kracht waarin de kustasielen samenwerken.

De *kadavers* dienen in daartoe beschikbare vaten verzameld te worden. Verzamelde dode vogels worden in overleg met het NIOZ verder afgevoerd, hetzij voor onderzoek naar het NIOZ hetzij naar een verbrandingsinstallatie.

Dienst Noordzee draagt zorg voor de aanschaf van vaten, aanmelding voor verwerking, alsmede de verder administratieve afhandeling van deze zaak.

Een voorraad vaten is centraal opgeslagen. Indien nodig worden de vaten direct aangeleverd.

Ter informatie wordt hier genoemd dat DNZ, via het KWC, bij een dreigende aanspoeling alsook bij een reeds aangespoelde verontreiniging de landelijk coördinator (LC) olieslachtoffers van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zal inlichten. Bestaande regelingen zullen in dergelijke gevallen gevolgd worden om de vogelopvang adequaat uit te voeren.

Voor aanvullende informatie over olieslachtoffers kan de brochure "Opvangplan Olievogels" opgevraagd worden bij ministerie van LNV, dienst Natuur, Bos, Landschap en Fauna.

6.6 Opruiming van verontreiniging door andere stoffen

De opruiming van aangespoelde andere stoffen dan olie is tot op heden niet zo frequent voorgekomen als besmeuring door olie. Onderscheid wordt gemaakt tussen verpakte en vloeibare stoffen. Een sprekend voorbeeld van verpakte stoffen is de APRON + actie van 1994. Verwijdering van vaten met een onbekende stof is in het algemeen een zaak van de lokale overheid eventueel in samenwerking met specialisten op gebied van gevaarlijke stoffen.

Het opruimen van vloeibare of vaste (korrels) stoffen vereist een duidelijke vaststelling van de soort en aard van de verontreiniging. Met betrekking tot een aantal maatregelen (waarschuwborden en afzettingen) alsmede snel handelen in verband met hoogwater hoeft er weinig verschil te zijn met olie. Zolang een stof onbekend is, zal uiterst voorzichtig te werk gegaan moeten worden.

Ook bij verontreiniging door andere stoffen kan er sprake zijn van besmeurde vogels (levend of dood). De procedure als onder 7.1.4. blijft dezelfde.

7 Financiële afhandeling

Na afloop van de opruimingswerkzaamheden op het strand als gevolg van een aangespoelde verontreiniging zullen de kosten gepresenteerd worden.

In principe zal DNZ, vanuit zijn verantwoordelijkheid ter zake financiën, de kosten dragen en verhalen op de veroorzaker.

De algemeen aan te houden lijn bij het verrekenen van de gemaakte kosten is dat de RD de door derden gemaakte kosten betaalt, na het opstellen van een prestatieverklaring. De RD stuurt alle relevante stukken (tarievenlijst, opdrachten, specificaties) naar DNZ onder vermelding van de actie met een verrekenstuk.

De RD kan de gemaakte kosten via SAP direct declareren.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen twee situaties:

1. de dader is niet bekend en
2. de dader is bekend.

In het geval dat de dader niet bekend is zal DNZ aan de RD vergoeden de kosten die gemaakt zijn t.b.v. de inzet van derden (de aannemerskosten). De kosten voor het eigen apparaat worden door de RD zelf gedragen.

Indien de dader bekend is zal eerst na afronding van een mogelijke juridische procedure vastgesteld kunnen worden tot welke vergoeding de dader is verplicht gesteld.

De uiteindelijke verrekening met de RD zal vervolgens naar rato plaatsvinden over dat deel dat de eigen apparaatskosten betreft.

Belangrijk in deze is om steeds goed vast te leggen welke afspraken met derden zijn gemaakt inzake de uitvoering van de opruiming. Tracht altijd een tarief vast te leggen.

De Regionale Dienst is de opdrachtgever binnen zijn beheersgebied en houdt het proportioneel optreden goed in de gaten hetgeen mede betekent dat de inzet en de kosten goed onderbouwd en verantwoord kunnen worden.

In overleg met de Corporate Dienst (CD) zal Noordzee kosten verhaal verzorgen en waar nodig ondersteuning van de CD vragen voor de juridische aspecten.

8 Aangespoelde grote vissen (walvisachtige)

Naar aanleiding van het aanspoelen van walvisachtige grote vissen, potvissen, op de kust bij Zandvoort in 1998 is er na afstemming tussen diverse betrokkenen besloten een specifieke regeling te maken voor de afvoer en verwerking van de kadavers. In het kader van de SBKR wordt hier niet ingegaan op de oorzaak van het aanspoelen van dergelijke grote vissen. Het gaat hier slechts over hoe te handelen na aanspoeling. Deskundigen zijn het erover eens dat indien een vis aanspoelt deze reddeloos verloren is. Allerlei voorstellen om te trachten het dier terug in zee te brengen moeten als zinloos worden beschouwd.

8.1 Risico's

De risico's die ontstaan bij het aanspoelen van een vis zijn;

- ploffon van het kadaver door gasvorming in de ingewanden en;
- chemische verontreiniging als gevolg van hoog cadmium-gehalte.

Dit is de reden dat het vlees niet in diervoeder (hondenbrokken) verwerkt mag worden.

8.2 Aanpak

Na aanspoeling dient zo snel mogelijk een afzetting op geruime afstand rond het dier geplaatst te worden door de gemeente i.s.m. RD. Als het een nog levend dier betreft moet de specialist van de veterinaire dienst ingeschakeld worden. Vervolgens zal het destructiebedrijf opgeroepen worden om het kadaver af te voeren.

8.3 Contacten

In verband ontploffen van dode dieren, waarbij grote stukken vlees verspreid kunnen worden, zal vanuit oogpunt van openbare orde en veiligheid moet gezorgd worden voor afzetting rond een aangespoeld dier. Naturalis te Leiden, dhr. Smeenk, specialist voor ontleding van de kadavers. Op zijn aanwijzing zal de ontleding en afvoer plaatsvinden.

8.4 Levende zeezoogdieren

Er is Nederland een organisatie, de Stichting Eerste Hulp bij Zeezoogdieren, die zich inspannt om aangespoelde levende dieren op te vangen. Meer informatie is te vinden op de web-site: www.ehbz.nl

8.5 Destructiebedrijf

Met de firma Rendac te Son en Breugel is een afspraak gemaakt om voor verwijdering en verwerking van het kadaver te zorgen.

Bijlage 1. Calamiteitenplan Voordelta

9.1 Gebiedafbakening

De Voordelta is het gebied dat begrensd wordt in het zuiden door de grens tussen België en Nederland, nader bepaald ter hoogte van het natuurgebied “Zwin” en in het noorden door de zuidkant van de Maasvlakte.

Landwaarts is de grens gevormd door de dammen en afsluitbare kunstwerken alsmede door het strand (duinvoet), terwijl het gebied zich in zee uitstrekt tot de scheepvaartroute vanuit het Kanaal naar de Nieuwe Waterweg.

9.2 Kenmerken van het gebied

De Voordelta wordt doorkruist door de belangrijke scheepvaartroute naar Vlissingen en Antwerpen (Wester-Schelde) en de scheepvaartroute Steenbank. De westelijke grens is de hoofdscheepvaartroute (Eurogeul) naar Rotterdam. Tevens is er een aantal ankergebieden voor tankers en grote scheepvaart. In het noordelijk deel is de aanloop naar Stellendam (Slijkgat). Dichter onder de kust zijn er vele zandbanken, die zo blijkt uit onderzoek in omvang toenemen. De Eb-delta kent daarbij nog zandgolven die dwars op de stroomrichting liggen.

9.3 Gebruikers in de Voordelta

Scheepvaart is een belangrijke gebruiker van de ruimte in het gebied en de intensiteit is groot in het aanloopgebied Wester-Schelde. Visserij wordt vrij intensief uitgevoerd en in het zomerseizoen is er veel recreatie vaart. Er zijn geen activiteiten in het kader van opsporing of winning van olie of gas. Zandwinning vindt in toenemende mate plaats.

9.4 Biologische en ecologische typering

Het gebied Voordelta is een belangrijke foerageer omgeving voor zeevogels. Aanwezigheid van alkachtigen en zee-eenden zijn vastgesteld in tellingen. Ook duikers komen veel voor. Uiteraard variëren de aantallen per seizoen. De delta is eveneens bekend als broedgebied. De natuurgebieden “Het Zwin” en “Kwade Hoek” hebben op het land grote landschappelijke maar ook ecologische waarde waar, in het geval van een verontreiniging, bijzondere aandacht aan gegeven moet worden.

9.5 Verontreinigingen

De meest in het oog springende (zichtbaarheid) verontreiniging is als gevolg van morsingen van olie. Mede gelet op de ligging t.o.v. de scheepvaartroute is het risico van een olieverontreiniging als gevolg van een aanvaring niet te onderschatten.

Daarnaast kunnen de zogenaamde “bilge-lozingen”, een mengsel van water en afvalolie, een verontreiniging veroorzaken.

Chemische verontreinigingen kunnen plaatsvinden en verloren lading kan aanspoelen op de zandplaten of op de kust.

Uit de historische gegevens blijkt dat verontreinigingen op de kust door stookolie maar ook door paraffine of plantaardige olie met enige regelmaat voorkomen op Zuid-Hollandse en Zeeuwse stranden. Gestrande recreatievaartuigen kunnen voor een verontreiniging zorgen.

9.6 Aanpak van de verontreiniging

Verpakte stoffen (vaten, container) zijn in het algemeen goed te bergen. Als er lekkage is kan of een overmaats vat toegepast worden of kan de inhoud overgepompt worden.

Vloeibare chemische verontreinigingen kunnen (tot nu toe) nauwelijks bestreden worden. De stof verdampt, lost op in het water of zinkt. In het laatste geval kan d.m.v. een sleephopperzuiger de bodem gereinigd worden.

Een olievlek, bestaande uit minerale of plantaardige stof, zal ten principale zoveel mogelijk op diep water (>7 meter) mechanisch bestreden worden om daarmee te voorkomen dat platen en kust of kunstwerken besmeurd worden.

Indien een verontreiniging op een harde zandplaat ligt en de omstandigheden gunstig zijn kan met behulp van een vlet de verontreiniging handmatig opgeruimd worden.

Als de verontreiniging dreigt op de kust aan te spoelen in de richting van "Het Zwin" zullen maatregelen genomen worden om de inlaat van het sluftegebied tijdelijk af te sluiten. Indien de verontreiniging op de kust (zandstrand) is aangespoeld, moet met voorrang aandacht gegeven worden aan mogelijkheden om het gebied "Kwade Hoek" te beschermen.

Overigens kan met de inzet van strandreinigingmachines opgeruimd worden. Er zijn voldoende strandovergangen en opslagmogelijkheden om het materieel ter plaatse te brengen.

Bij de inzet moet men zich goed vergewissen van de getijcyclus, omdat op sommige plaatsen het strand niet breed is. Tijdens hoogwater zal de verontreiniging weer verder verspreid kunnen worden.

9.7 Materieel

Ten behoeve van de opruiming van verontreinigingen is er in het onderhavige kustgebied een drietal containers met materieel geplaatst. Een container staat bij de veerhaven in Breskens, een tweede bij het havenkantoor van Stellendam en de andere staat op de Neeltje Jans (Topshuis). De containers bevatten beschermende kleding en gereedschappen om handmatig op te ruimen.

In Vlissingen liggen oliekerende schermen en een veegarm opgeslagen. Groter materieel om op zee mechanisch te bestrijden ligt in Pernis. Dienst Noordzee heeft met meerdere bedrijven een afroepovereenkomst gesloten voor de inzet van een beunship met bestrijdingsmaterieel.

9.8 Kunstwerken

De dammen en afsluitbare keringen (spuien) met aansluitende oeverbeschermingswerken vragen een specifieke aanpak.

Verwezen wordt naar regelingen over openen en sluiten van keringen bij calamiteiten zoals die door Dienst Zeeland zijn opgesteld.

De Ooster-Schelde kering kan gesloten worden bij naderende omvangrijke olievlek, maar kan niet enige etmalen gesloten blijven.

Bij ebstroom kan de kering mogelijk geopend worden omdat daardoor de olievlek door de stroom wordt tegengehouden.

Het schoonmaken van een kering die als gevolg van een olielozing besmeurd is geworden, is een tijdrovend werk dat met stoomcleaners aangepakt moet worden vanaf de dam of vanaf een bak, zodanig dat de vrijkomende olie opgezogen wordt.

Verwezen wordt naar de OSK regeling waarin "preventieve" en "correctieve" inzet van de Ooster-Schelde kering is neergelegd.

Toepassing van de regeling valt onder de verantwoordelijkheid van de Hoofdingenieur-directeur van Dienst Zeeland van Rijkswaterstaat.

9.9 Algemene informatie

Voor specifieke informatie over het opruimen van olie op zee, op de kust en op zandbanken, schorren en platen, wordt verwezen naar:

het Handboek Oliebestrijding,

de Samenwerkingsregeling Bestrijding Kustverontreiniging (SBKR) en het rapport van de werkgroep Grote Olieverontreiniging Kust (GOVK).

9.10 Samenvattende conclusies

- Het zee- en kust (banken) gebied dat de Voordelta vormt is een belangrijke biologische schakel in de natuur die met name veel zeevogels trekt.
- Bestrijding van drijvende verontreinigingen zal vroegtijdig op volle zee moeten beginnen en regelmatige surveillance vanuit de lucht in het gebied is noodzakelijk.
- Zowel voor de bestrijding op zee als op de kust is t.b.v. eerste aanpak voldoende materieel beschikbaar. Aanvullend materieel is binnen acceptabele termijn vanuit de regio naar kust te transporteren.

Bijlage 2. Achtergrond van de Samenwerkingregeling

Verontreinigingen door olie of andere stoffen vormen een bedreiging voor het mariene milieu.

Uitvoering gevend aan de "Capaciteitsnota olie- en Chemicaliënbestrijding" (TK 1990-1991, 21867, nr.1), is er door Rijkswaterstaat, dienst Noordzee, een organisatie opgebouwd die in staat wordt geacht een accidentele verontreiniging van 30.000 ton op te ruimen. De kans op een dergelijk incident wordt geschat op eens in de 47-75 jaar. Verontreinigingen van kleinere omvang, maar eveneens bedreigend voor de kust komen jaarlijks een aantal keren voor.

In de Capaciteitsnota 2006-2010, onder de titel: "Om kwetsbare zee- en deltagebieden te beschermen", die in 2006 verscheen is het maatgevend ongeval vastgesteld op eens in de 75 jaar met een uitstroom van 15.000 ton. De locatie van het incident is gelegen in de Eurogeul. Door middel van luchtverkenning tracht Rijkswaterstaat, dienst Noordzee, de verontreinigingen op zee vroegtijdig op te sporen en indien noodzakelijk en mogelijk op zee op te ruimen. Niet altijd kan een ontdekte verontreiniging op zee (volledig) opgeruimd worden en omstandigheden leiden er soms toe dat de verontreiniging (bijv. olie) aanspoelt op de Nederlandse kust.

Welke de oorzaak ook mag zijn van de verontreiniging van het strand, van belang is dat de olie of andere stof zo snel mogelijk wordt verwijderd.

10.1 Kader van de regeling

Bij nota RB 35683, van 25 november 1987, informeerde de Directeur-Generaal van de Rijkswaterstaat, de minister van Verkeer en Waterstaat over de aanpak van verontreinigingen langs de Noordzeekust en de Wester-Schelde tengevolge van incidenten.

Voorts werd door de minister van Verkeer en Waterstaat onder kenmerk HW/RB 35684, van 3 december '87, over het zelfde onderwerp een brief gestuurd aan Gedeputeerde Staten van de kustprovincies, de besturen van gemeenten, waterkeringbeherenden en de waterschappen langs de kust (zie bijlage 2).

In beide documenten wordt bericht dat, na overleg met de ambtgenoten van VROM, LNV, BIZA en FIN, per 1 januari 1988 de Rijkswaterstaat, nader bepaald de dienst Noordzee, belast is met de aanpak van kustverontreinigingen en een Samenwerkingsregeling kustverontreiniging zal opstellen. Dit vooruitlopend op het aanvaarden van het wetsontwerp tot uitbreiding van de Wet bodembescherming (TK 1989-1990, 21556 nr. 1-2), met regels die specifiek zijn gericht op de sanering van waterbodems inclusief de kust. Hierin zal de Minister van V&W worden aangewezen als bevoegd gezag (i.p.v. de provinciale staten). De regeling olieverontreiniging zeestranden (Stcrt 22-6-1970) -de zgn. CRM-regeling- werd per 1 januari 1988 ingetrokken.

10.2 Toepasbaarheid van de regeling

Ten aanzien van de aanpak i.h.k.v. de Kustverontreinigingsregeling, zie brief, HW/RB 35684, d.d. 3-12-1987, geldt - conform het bepaalde in het wetsontwerp Wet bodembescherming - als voorwaarde dat:

“alleen die verontreiniging wordt door Rijkswaterstaat opgeruimd, waarbij de bodem zodanig is of dreigt te worden verontreinigd of aangetast dat ernstig gevaar bestaat voor vermindering van de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant en dier heeft.”

Tevens wordt in de brief als beleidsuitgangspunt inzake olie gesteld dat: *“Voor wat betreft kustverontreiniging door olie zal dit laatste concreet betekenen dat iedere homogene verontreiniging van meer dan 5 m³ olie opgeruimd zal worden.”*

Er is hier dus geen beschrijving gegeven van de soort verontreiniging, steeds is van belang vast te stellen of de functionele eigenschappen van de bodem aangetast worden.

Voor verontreiniging door olie werd in deze brief bepaald, dat tot een hoeveelheid van 5 m³ de gemeentelijke overheid eventueel zelf de opruiming verzorgt. De aard en feitelijke omvang van de verontreiniging kan dus aanleiding zijn om niet op te ruimen.

Boven de grens van 5 m³ dient Rijkswaterstaat, dienst Noordzee de opruiming te coördineren. Een bovengrens is niet gesteld.

Daar verontreiniging door olie, of olieproducten het meest frequent voorkomt, wordt voor dergelijke situaties de te volgen procedure in de voorliggende regeling nader beschreven.

Voor andere verontreinigingen kan echter, als er sprake is van een ernstige bedreiging of aantasting van de functionele eigenschappen van de bodem, deze regeling eveneens worden toegepast.

Bijlage 3. Afschrift brief HW/RC 35684, d.d. 3-12-1987, aan Gedeputeerde Staten en Kustgemeenten

KOPIE BESTEMD VOOR: HfdC, plv hfdC, CB, CH, Hfd F, plv Hfd F, FB, FSM, HfdR, dir R, RJ, RJW, RP, RB, mr. Floor, HID's Gr, Fr, NH, ZH, ZL, ZZW, <u>NZ</u>, FEZ, Voorlichting, JBZ, CUWVO, FWVO, ICONA, WOCB, Raad van de Waterstaat,	ministerie van verkeer en waterstaat <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">DIRECTIE NOORDZEE</td> </tr> <tr> <td style="width: 50%;">No. 5934</td> <td style="width: 50%;">AFSCHRIFT</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">7 DEC 1987</td> <td style="text-align: center;">Gef. no.</td> </tr> </table> Aan: de Colleges van Gedeputeerde Staten van Groningen, Friesland, Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland, de besturen van gemeenten en waterkeringbeherende waterschappen langs de Noordzeekust en de Westerschelde, de VNG, het IPO, de Unie van Waterschappen en de regionale inspecties milieuhygiëne in genoemde provincies =====	DIRECTIE NOORDZEE		No. 5934	AFSCHRIFT	7 DEC 1987	Gef. no.			
DIRECTIE NOORDZEE										
No. 5934	AFSCHRIFT									
7 DEC 1987	Gef. no.									
uw brief van:	's-gravenhage, 3 december 1987									
uw kenmerk:	ons kenmerk: HW/RB 35684 toestelnummer: 070-744029									
onderwerp:	bijlage(n): verzonden:									
Aanpak van verontreinigingen 1 langs de Noordzeekust en de Westerschelde ten gevolge van incidenten.										
Hierbij bericht ik U, mede namens mijn ambtgenoten van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, van Landbouw en Visserij, van Binnenlandse Zaken en van Financiën, dat ik met betrekking tot de aanpak van verontreiniging van de Noordzeekust (inclusief de oevers van de Westerschelde) het volgende voornemens ben. Per 1 januari 1988 zal Rijkswaterstaat - vooruitlopend op het onlangs door de Ministerraad aanvaarde wetsontwerp tot uitbreiding van de Wet bodem- bescherming met een regeling inzake sanering van de bodem - zowel in operationele als in financiële zin belast zijn met de aanpak van kustverontreiniging (KV) langs de Noordzee, ontstaan ten gevolge van een ongewoon voorval. Ten aanzien van de aanpak van KV geldt daarbij - conform het bepaalde in het wetsontwerp - een drempel: alleen die verontreiniging wordt door Rijkswaterstaat opgeruimd waarbij "de bodem zodanig is of dreigt te worden verontreinigd of aangetast dat ernstig gevaar bestaat voor vermindering van de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant en dier heeft". Voor wat betreft kustverontreiniging door olie zal dit laatste concreet betekenen dat iedere homogene verontreiniging van meer dan 5m3 olie opgeruimd zal worden.										
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20%;">Afd.</td> <td style="width: 40%;">Paraaf</td> <td style="width: 40%;">EW</td> </tr> <tr> <td>BEHANDELING</td> <td>CF</td> <td>RF</td> </tr> <tr> <td>WEDE BEHANDELING</td> <td>RF</td> <td>RF</td> </tr> </table>		Afd.	Paraaf	EW	BEHANDELING	CF	RF	WEDE BEHANDELING	RF	RF
Afd.	Paraaf	EW								
BEHANDELING	CF	RF								
WEDE BEHANDELING	RF	RF								
postbus 29000 2500 EX 's-gravenhage plemanweg 1-6 tel. (070) 516171 telefax (070) 517895										

behoort bij : brief nr. HW/RB 35684
bladnummer : 2

Mijn voornemen om reeds per 1 januari a.s. in de geest van genoemd wetsvoorstel te gaan werken geschiedt mede op aandringen van de zijde van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en het Interprovinciaal Overleg. Gezien de instemmende berichten van die zijde acht de Minister van Binnenlandse Zaken het reeds eerder - met name tijdens de parlementaire behandeling van de Rampenwet - aangekondigde breed bestuurlijk afrondend overleg over de problematiek van de kustverontreiniging (door olie) niet meer noodzakelijk.

De Regeling olieverontreiniging zeestranden (Stcrt. 22-6-1970) - de zgn. CRM-regeling - wordt per 1 januari 1988 ingetrokken.

De bestaande provinciale coördinatieregelingen met betrekking tot de bestrijding van olie op de kust zullen in verband met het bovenstaande aanpassing behoeven. Rijkswaterstaat zal het initiatief nemen om dit in nauw overleg met alle betrokken overheden spoedig af te ronden. In verband hiermee verzoek ik de kustprovincies, de kustgemeenten, de gemeenten langs de oevers van de Westerschelde, de met waterkeringsbeheer langs de Noordzeekust belaste waterschappen en de betrokken regionale inspecties milieuhygiëne voor de technische voorbereiding contactpersonen aan te wijzen en de Directie Noordzee van Rijkswaterstaat (de heer R.C. Schriel, Directie Noordzee, postbus 5807, 2280 HV Rijswijk) of de betreffende regionale directie van Rijkswaterstaat daarvan op de hoogte te brengen, zodat een en ander in goed overleg kan worden uitgewerkt.

./.. Voor de achtergronden en de uitwerking van een en ander verwijs ik u naar de bijlage.

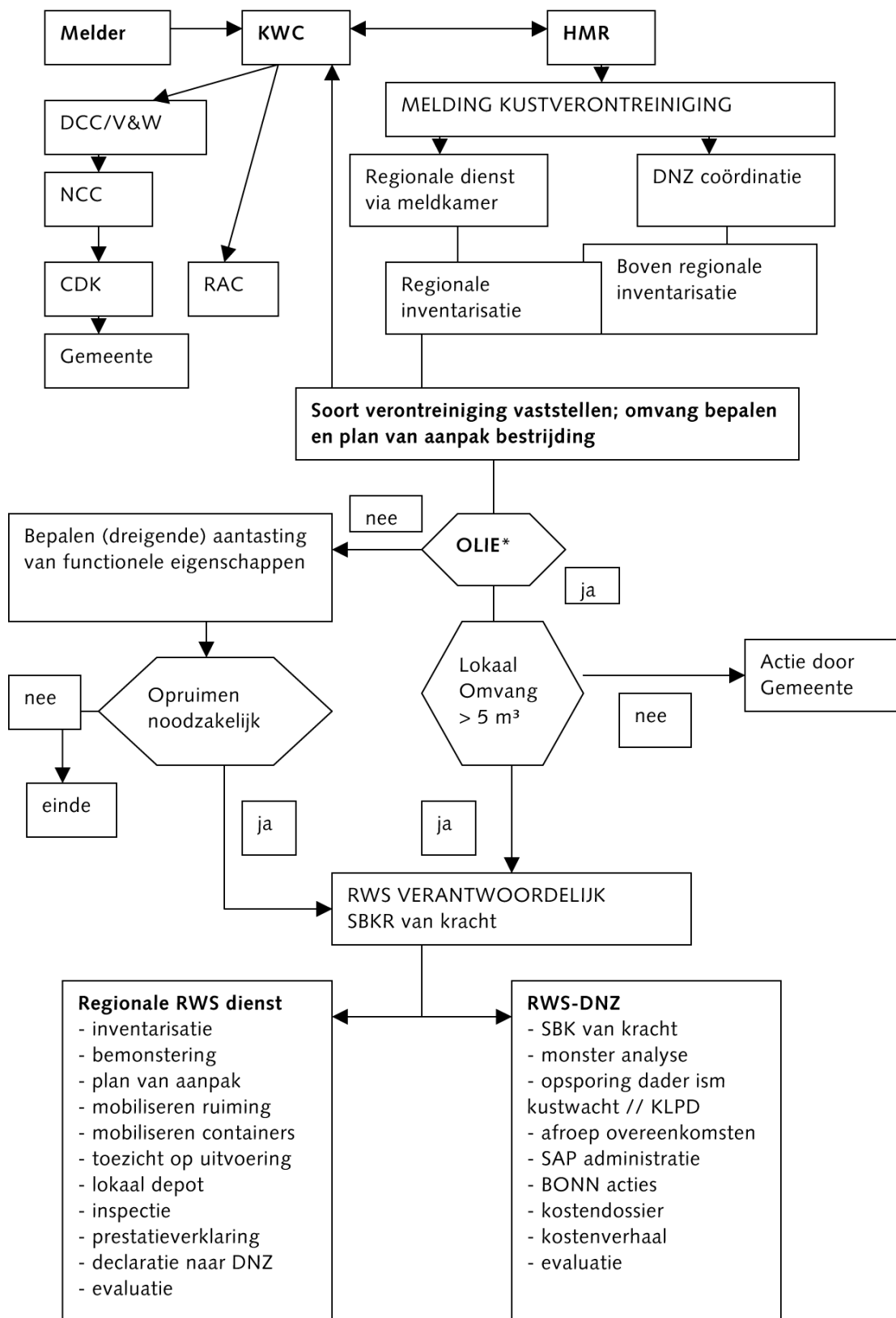
Hoogachtend,

DE MINISTER VAN VERKEER EN WATERSTAAT,
w.g. N. Smit-Kroes,

voor eensluidend afschrift
het hoofd Algemene Secretaris

H. A. M. Kroes

Bijlage 4. Schematische weergave meldingprocedure

Bijlage 5. Schematisch overzicht melding en afhandeling

Ontstaan op	Drijft op/naar	Melding procedure volgorde	verantwoordelijk >5 m ³
Noordzee	Noordzee	KWC	Dienst Noordzee
Noordzee	Wester-Schelde en oevers	KWC/HMR, Dienst Zeeland	Dienst Noordzee
Wester-Schelde	Noordzee	KWC/HMR	Dienst Zeeland
Noordzee	Kust Zeeland	KWC/HMR, Dienst Zeeland	Dienst Noordzee
Noordzee	Kust Zuid-Holland	KWC/HMR, Dienst Zuid-Holland	Dienst Noordzee
Nieuwe Waterweg Europoort	Noordzee	KWC/HMR, Dienst Noordzee Dienst Zuid-Holland	Dienst Zuid-Holland
Noordzee	Kust Noord-Holland	KWC/HMR, Gemaal IJmuiden Dienst Noord-Holland	Dienst Zuid-Holland
Noordzeekanaal	Noordzee	KWC/HMR, Gemaal IJmuiden Dienst Noordzee	Dienst Noord-Holland
Noordzee	Texel Vlieland Terschelling Ameland Schiermonnikoog Rottumeroog/ -plaat	KWC/HMR CMW Dienst Noord-Nederland	Dienst Noordzee
Waddenzee	Noordzee	CMW KWC/HMR Dienst Noordzee	Dienst Noord-Nederland
Noordzee	Waddenzee	CMW KWC/HMR Dienst Noord-Nederland	Dienst Noordzee

Lijst van Meldpunten en adressen: zie Bijlage 4.
Onderstreepte meldpunten: Eerst aangewezen regionale meldpunt.
*) Regionale diensten van Rijkswaterstaat.

Bijlage 6. Overzicht gebiedsindeling, telefoon- en telefaxnummers van meldpunten

Meldpunt/ondersteuning	Telefoon	Telefax
Kustwacht Centrum	0900-0111 0223-542300	0223-658358
Rijkswaterstaat		
Dienst Noordzee	070-3366600	070-3951724
Hydro-Meteo Rijnmond*	0174-389100	0174-384977
Gebied: Totale kustlijn, bovenregionale coördinatie.		
Dienst Zeeland	0118-686000	0118-686231
Schelde Coördinatie Centrum*	0118-424700	0118-424735
Gebied: Zeeuws-Vlaanderen, Wester-Schelde, Deltakust tot Goeree.		
Dienst Zuid-Holland	010-4026200	010-4047927
RVC. Dordrecht*	078-6322555	078-6131090
Gebied: Goeree tot aan zuidgrens Zandvoort.		
Dienst Noord-Holland	023-5301301	023-5301434
Gemaal IJmuiden*	0255-564242	0255-442355
Gebied: Zuidgrens Zandvoort - noordpunt eiland Texel.		
Dienst Noord-Nederland	058-2344344	058-2344123
CM. Waddenzee*	0562-443100	0562-442355
Gebied: Waddenzee, Waddeneilanden.		
Naturalis, algemeen nummer (bandje met verdere informatie): 071-5687600		

De met een * aangeduide meldpunten zijn de punten die buiten kantooruren bereikt kunnen worden.

Deze meldpunten leiden het bericht door naar de piket ambtenaren.

Bijlage 7. Afkortingenlijst

BIZA	Ministerie van Binnenlandse Zaken.
CdK	Kabinet van de Commissaris van de Koningin.
CMW	Centrale Meldpost Waddenzee (Brandaris).
CRM	Voormalig ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.
DCC	Departementaal Coördinatiecentrum (bij HK).
FIN	Ministerie van Financiën.
RWS	Rijkswaterstaat. Directoraat-Generaal onder Ministerie van Verkeer en Waterstaat.
RD	Regionale Dienst van Rijkswaterstaat, zoals: dienst Noord-Holland, Noord-Nederland e.d.
DNZ	Dienst Noordzee.
HMR	Hydro-Meteo Centrum Rijnmond. Operationeel Centrum binnen Dienst Noordzee.
HHR	Hoogheemraadschap.
Hw-lijn	Hoogwater-lijn. De lijn tot waar bij vloed het water op de kust loopt.
KWC	Kustwacht Centrum. Operationeel centrum binnen Kustwachtorganisatie. Gevestigd te Den Helder.
LNv	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.
Lw-lijn	Laagwater-lijn. De lijn tot waar bij eb het water nog op de kust staat.
NCC	Nationaal Coördinatie Centrum, bij BZK.
RAC	Regionale Alarm Centrale t.b.v. Brandweer, Politie en Ambulance diensten.
RIKZ	Rijksinstituut voor Kust en Zee.
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne.
RIZA	Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling.
SOW	Samenwerkingsovereenkomst Ongevallenbestrijding Waddenzee.
VROM	Ministerie van Volksgezondheid, Ruimtelijke Ordening en Milieu.
VWA	Voedsel en Waren Autoriteit.
Wd	Waterdistrict in een RD van RWS.
WVS	Ministerie voor Welzijn, Volksgezondheid en Sport.

FORMULIER KUSTVERVUILING:

Dag	Maand	Jaar	Tijd(lt)

Melding				
Gebied :		Strandslag:		
Datum :		Tijd: Melder: (naam/tel)		
Indicatie soort vervuiling:				
Verificatie				
Betrokken instanties		Autoriteit		Telefoon
RWS: Dienst Noordzee Regionale kustdienst		Naam bevoegde autoriteit		
Gemeente; politie				
Waterschap of Hoogheemraadschap				
Natuurbeheer				
Kwantiteit bepaling				
Nr.	Locatie (km paal)	Hoeveelheid olie / m' [liter] A*	Lengte strand [km] B**	Sub – total [m³] A x B
1				
2				
3				
4				
Totale verontreiniging [m³]				

TOELICHTING

A* Representatieve (gemiddelde) hoeveelheid die per meter kuststrook voor zover gelegen tussen H.W. lijn en L.W. lijn.

Schatting door middel van het verzamelen van de olie in een standaard doos.

B** Lengte strand waarvoor A representatief is.

In overleg tussen de instanties vast te stellen over welke lengte in km (tot 1 decimaal nauwkeurig) de waarde A representatief geacht wordt

Acc.: Bevoegde autoriteit (zie verificatie)

Naam autoriteit:

Paraaf: